

ספרות עברית וכללית

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון:	שירה (שירים מן המחצית השנייה של המאה ה־20 – (25×1) – 25 נקודות
	בנושא "החברה הישראלית – בין שבר לאיחוי")
פרק שני:	דרמה – (40×1) – 40 נקודות
פרק שלישי:	ספרי קריאה – (35×1) – 35 נקודות
	סה"כ – 100 נקודות

שלושת הפרקים בבחינה הם **חובה**.

ענה על שאלה אחת בכל אחד מן הפרקים.

ג. חומר עזר מותר בשימוש: רשימת יצירות.

- ד. הוראות מיוחדות:
- (1) רשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרת להשיב עליה.
  - (2) אין להדגים באמצעות אותה יצירה בתשובות שונות.
  - (3) שים לב לכתב, לכתוב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.
  - (4) לנבחנים אינטרניים: **חובה** לצרף למחברת הבחינה את רשימת היצירות שנלמדו. לנבחנים אקסטרניים ונבחני משנה: תימסר רשימת יצירות.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון — שירה

שירים מן המחצית השנייה של המאה ה-20 בנושא "החברה הישראלית — בין שבר לאיחוי"

(25 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 1-4.

1. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

על שתיקתם של התימנים / אהרן אלמוג

אֶל בֵּית סָבִי בָּאוּ תִימָנִים מְמַחֲנֵה יוֹסֵף
יָשְׁבוּ וְשָׁתְּקוּ
כְּשֶׁאָחַד שָׁר הַשְּׁנִי חֶכֶה
כִּי גָדְלָתִי בֵּין נְהֻמָּה
לְשִׁתִּיקָה
עֲכָשׁוּ הַתְּקִינוּ לְאָבִי טֵלְפוֹן וְהוּא יוֹשֵׁב
וּמְחַכֶּה לְצִלְצוֹל
שְׂמוֹנִים שָׁנָה שָׁתַק שָׁתְּקוּ אָבוֹתָיו
עֲכָשׁוּ הוּא רוֹצֵה שִׁיקְשִׁיבוּ לְדַבְּרוֹ

הסבר את המשמעות של שתי השורות המסיימות את השיר בהקשר של השיר כולו.

לדעתך, באיזו נימה נאמרים הדברים שבשורות אלה? הסבר והדגם את דבריך.

2. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחרי.

מתחת לפני האדמה / אלי אליהו

ומה לעשות שאצלי
 הנתוח הצליח ובגדד
 מתה. ולא נותרה
 אלא המוסיקה שהיה אבי
 שומע בתחנות הבושה,
 כשהמתין בחניון התת־קרקעי,
 לקחת אותי אל צבא העם
 בדרכו לעבודה.

ולא אשכח לעולם
 את עצב ידו המגוששת
 אחר העברית, להחליף מהר,
 לפני שיוצאים ועולים
 מעל פני האדמה.

הסבר את משמעות המשפט הפותח את השיר "ומה לעשות שאצלי / הניתוח הצליח ובגדד / מתה".

בתשובתך כתוב כיצד בא לידי ביטוי במשפט זה פער הדורות בין הבן לאביו.

האם לדעתך הבן בעד "הניתוח" המוזכר בשיר או נגדו? הסבר והדגם את דבריך.

3. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

נְעֵרָה מִן הַקְטָמוֹנִים (חֲתָר־אֶרֶץ) / מִירֵי בֶן שִׁמְחוֹן

נְעֵרָה שְׁחֹרָה עִם חֲטָטִים בְּפָנִים
עֲלִיזָה אֶלְפִנְדָרִי
בְּמָקוֹם שְׁנוּעֵד לְאֲנָשִׁים אַחֲרִים
מְכַבֶּסֶת אֶת בְּגָדֶיהָ
כְּמִי שְׁעוֹשָׂה הַטּוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים
אַחַר כֶּן תִּדְיַח רִצְפָּה
וְתִתְקַן פְּרָחִים בְּאֶגְרֹטֶל
הִיא מִתְאַיְמָה אֶת צִבְעֵי הַחֲלָצָה לְחֻצָּאִית
הִיא לֹא שְׂמָה עַל הַחֲטָטִים בְּפָנִים
הִיא שְׂמָה עַל זֶה שְׂכָבָה עָבָה שֶׁל "מִיָּק אֶפ"
וְלֹא רוֹאִים כָּל כֶּן.
בְּכָלֵל זְכִיּוֹתֶיהָ וְהַצְלָחוֹתֶיהָ לֹא תִלְוִיּוֹת בָּזָה
הִיא מְקַפֵּידָה לְמִלָּא אֶת חוֹבוֹתֶיהָ לְפִי הַסֵּדֶר
וְאִמּוֹנָה הֵיטֵב עַל מִי "בְּסֵדֶר" מִי "לֹא בְּסֵדֶר".
מִדֵּי פַעַם יֵשׁ לָהּ הַתְּפָרְצִיּוֹת, אֲבָל בְּצִדִּק
בְּהִתְחַשֵּׁב בְּעֵבֶדָה שְׂכָל כֶּן הַרְבֵּה אֲנָשִׁים לֹא יוֹדְעִים אִיךָ לְהִתְנַהֵג
זֶה הַטֵּבַע שֶׁלָּהּ
הִיא לֹא סוֹבֶלֶת אֶת כָּל אֱלֹהִים שְׂאוֹמְרִים שְׁטִיּוֹת
שְׂאִין לָהֶם טַעַם
וְשִׁלָּא שׁוֹמְרִים עַל הַכְּבוֹד שֶׁלָּהֶם
אִמָּא שֶׁלָּהּ מִתָּה מִהֲתַקֵּף לֵב כְּשֶׁהִיָּתָה קִטְנָה
וְאִבָּא שֶׁלָּהּ שָׂרָת בְּבֵית־סֵפֶר מְמַלְכֶתִי דָתִי עַל יַד הַבַּיִת
הִיא אוֹהֶבֶת אֶת הָאֵח שֶׁלָּהּ יַעֲקֹב
שֶׁהִתְקַדַּם בְּחַיִּים
וְהוּא אֲדַמְיִנִּסְטְרָטוֹר בְּמַחְלָקַת הַמְּשָׁק שֶׁל הָאוֹנִיבְרִסִּיטָה
אַחֲרָאֵי עַל כֶּן וְכֶן עוֹבְדִים
שְׂמַקְבָּלִים אֶת הַמְּשַׁכְּרֶת מִיָּדוֹ וְנוֹתְנִים לוֹ כְּבוֹד.

(שים לב: המשך השיר והשאלה בעמוד הבא.)

היא כתבנית ומספיקה 120 מלים בדיקה
 העבודה זה הדבר הכי חשוב בשבילה בחיים
 כל בקור ב-7:30 בדיוק רואים אותה בתחנה
 (יש לה קביעות וגם הפנסיה שלה מסודרת).
 בשעות הפנויות היא סורגת גובלנים
 שקנתה בעיר העתיקה בשבת.
 אשר מתקשר לפעמים מן המוסד
 אבל היא לא מראה לו פנים כל כך
 זה טוב בשביל שידע שהיא רצינית
 ושלא יחשב שהיא תסכים לפני החתנה.
 לפעמים היא יוצאת עם אח שלה יעקב לסרט
 מגלח למשעי ובגללים מצחצחות
 וכל השכונה רואה שהיא מבלה
 והשם שלה נשאר נקי.
 כלם בשכונה יודעים שעליזה היא בחורה ללא רבב
 אומרת "שלום" ו"מה שלום הילדים"
 יודעת לתפר ויושבת בבית
 בחורה רצינית.
 יום יבוא והמזל שלה יבוא גם כן
 יבוא בחור לענין והיא תתחתן
 ותוליד ילדים שיגדלו בעזרת השם
 ויעריכו את האמא שלהם.

תאר את דמויות הגברים הסובבים את עליזה אלפנדרי, והסבר את תפקידם בעיצוב דמותה ועולמה.

הדגם את דברך.

4. לפניך שיר בלי שם (המתחיל במילים "סלימה את דומעת") מאת אמירה הס. קרא את השיר, וענה על השאלה שאחרי.

***

סלימה את דומעת שם עדין ליד הפריז'יז'ר עם בלוק הקרח על
העיניים שלי
זה היה בצריף הפח
שום קוסם מארץ עוצו לי לאן לרוץ לא בא
ממסמרת נפשי שלא תפרח
עמדתי ליד סלימה ולילה במעברה חלף מעלינו כמו צל כבד

יש לילות שזכרון מקטוסיים מעקצים בלשון ובגוף
כי אכלתי מפרי דעת הצבר

הו ריח נרקיסים משכר
מושך רגלי ילד לרוץ עמק בתוף בצת נחל קישון
וזרים בידי -
ריצת בקר חלומה אל לע הבצות המרהיב
הקיצתני אל בקר שכלו שכר ושעת בין שמשות אדירה
חפנה אל תוכיה ילדה קלת גוף נושמת נוף
פרוש לכל גולה אל עולמו.

הייתי עשויה משי טהור ומלמלה
ונפשי מסרקה בפרח מסרק שולמית

מה לך סלימה טרם נולדת נספית אל ימים גקשים ואת עודך
נצן מתהפך לאשה בעולת איש, ילדה יתומה מאב
ואין לה חובק. ורק אני נצבתי לך מרחוק על שפת היאור
מאספת אותך אל תוכי גרה אסופית

עיניך כה קטנות ויוקדות רגש סתום
כמו חד חנית
כמו יהלום מלטש
בין עיי חרבות שמחתך
עוד בך דקלים ועסיס התמר.

בשיר זה באות לידי ביטוי הן חוויות קשות של מצוקה, הן חוויות מלהיבות.

הסבר והדגם את התרומה של שילוב זה לבניית משמעות השיר.

פרק שני — דרמה (40 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 5-8.

טרגדיות של סופוקלס: "אנטיגונה", "אדיפוס המלך", "טרגדיות של שקספיר: "המלט", "המלך ליר", "מקבת", "אותלו", "רומיאו ויוליה"

5. בסיום הטרגדיה מתרחש אסון המביא לתיקון ערכים שנפגעו לאורך העלילה. הסבר והדגם קביעה זו על פי הטרגדיה שלמדת.
6. אף שהטרגדיות של סופוקלס ושל שקספיר נכתבו בעבר הרחוק, הנושאים שהן עוסקות בהם רלוונטיים גם לימינו. הסבר והדגם קביעה זו על פי הטרגדיה שלמדת.

מחזה מודרני (מן המאה ה-19 או מן המאה ה-20)

7. באמצעות תיאור המציאות היום-יומית עולות סוגיות מורכבות, כמו טבע האדם והחברה האנושית. הסבר והדגם קביעה זו על פי המחזה המודרני שלמדת.
8. במחזות מודרניים רבים העמדת פנים, שקר וזיוף, הונאה עצמית וביטול עצמי מאפיינים את היחסים בין הדמויות. אילו מן המאפיינים האלה באים לידי ביטוי ביחסים בין דמויות במחזה המודרני שלמדת? הסבר והדגם את דבריך.

פרק שלישי — ספרי קריאה (35 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 9-11.

9. הכלב היהודי / אשר קרביץ

כיצד באות לידי ביטוי אכזריות וחמלה ברומאן "הכלב היהודי"?
הסבר את דבריך, ובסס אותם על שתיים מתחנות חייו של המספר ברומאן.

10. סמטת השקדיות בעומריג'אן / דורית רביניאן

על גב העטיפה של רומאן זה כתוב כי עומריג'אן הוא כפר "שרוחות ושדים ערמומיים ונשים חזקות שולטים בו ביד רמה".
כיצד שליטה זו באה לידי ביטוי ברומאן? הסבר והדגם את דבריך.

11. חיי פיי / יאן מרטל, רודף העפיפונים / חאלד חוסייני, משחקי הרעב / סוזן מארי קולינס,

נער החידות ממומביי / ויקאס סווארופ

מאבק הישרדות של הגיבור מאפיין את העלילות של רומאנים אלה.
תאר את מאבק ההישרדות של הגיבור ברומאן שלמדת, והסבר כיצד הסתיים מאבק זה.

בהצלחה!